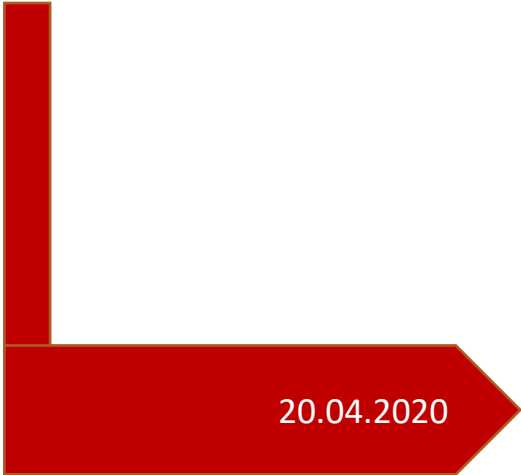
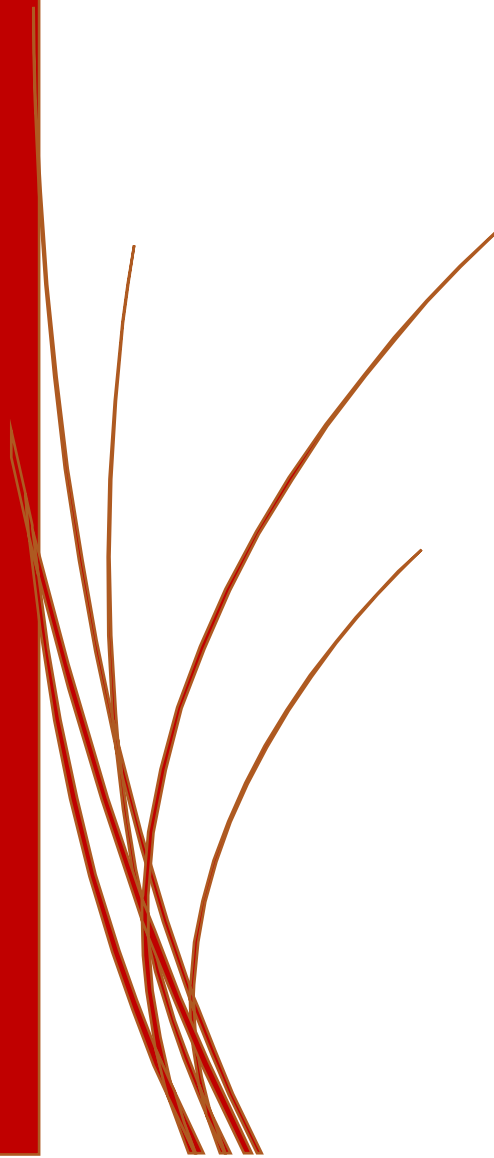

20.04.2020

Fremtidig organisering av Vofo

Organisasjonsutvalgets anbefaling

Organisasjonsutvalget
VOKSENOPPLÆRINGSFORBUNDET

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Om organisasjonsutvalget	2
2.1 Mandat	2
2.2 Organisasjonsutvalgets medlemmer	2
3. Om Vofo	3
3.1 Formål	3
3.2 Vofos tilskudd fra Kompetanse Norge	3
3.3 Vofos strategi	4
3.4 Interessepolitikk	4
3.5 Fellestjenester og støttefunksjoner	4
3.6 Reisestipend	4
4. Organisasjonsutvalgets vurdering	4
4.1 Deling av tilskuddsordningen	4
4.2. Muligheter med delingen	5
4.4 Kommunikasjon og interessepolitikk	5
4.5 Vofos regioner	6
4.6 Reisestipend	6
4.7 Høringssvar	6
5. Organisasjonsutvalgets anbefaling	7
5.1 Formålsparagraf	7
5.2 Vofos strategiplan 2017-2021	7
5.3 Stemmevekting	7
5.3.2 Vedtektsendringer	8
5.4. Styresammensetning	8
5.5 Utvalg	9
5.6 Vofos regioner	9
5.6.1 Forslag til mandat for Vofos fylkesutvalg	11
5.7 Kontingent	12
5.8 Representantskapsmøte	13
5.9. Retningslinjer og instrukser	13
5.9.1 Retningslinjer for honorering av tillitsvalgte i Vofo	13
5.9.2 Styreinstruks	14
5.10 Reisestipend	16
6. Vedlegg	16
Litteraturliste	17

1. Innledning

Regjeringen har vedtatt å dele studieforbundene mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Formålet med deling av ordningen er å styrke de enkelte studieforbundenes rolle og identitet gjennom å oppstille klare og definerte overordnede mål for deres virksomhet i tråd med de politiske målsetningene som ligger til grunn i de to departementene. I tillegg har fylkeskommunene gjennom regionreformen fått et større politisk ansvar for kompetanse-, kultur- og frivillighetspolitikken. Disse forholdene har gjort at Vofos styre høsten 2019 nedsatte et organisasjonsutvalg som skulle utarbeide et forslag til hvordan Vofo bør organiseres for å sikre fortsatt relevans som studieforbundenes interesseorganisasjon.

Utgangspunktet for organisasjonsutvalgets arbeid er at Vofo fullt ut eies og styres av sine medlemmer, som for tiden er 14 selvstendige, uavhengige og demokratisk styrte studieforbund. Organisasjonsutvalget fremmer forslag som kan styrke Vofos evne til å ivareta interessene til sine 14 medlemmer, og som kan styrke Vofo som talerør for bredden av studieforbundene.

Organisasjonsutvalget legger også til grunn at endringsforslagene vil styrke Vofos evne til å levere på samfunnsoppdraget slik det er formulert i lov, forskrift og årlige tilsagnsbrev fra myndighetene.

2. Om organisasjonsutvalget

2.1 Mandat

Utvalget skal:

- Analysere den nye situasjonen i forhold til dagens organisering av Vofos arbeid
- Vurdere overordnede mål for det fremtidige interessepolitiske arbeidet
- Vurdere om det er behov for endringer eller supplement i Vofos støttefunksjoner for studieforbundene
- Utarbeide forslag til hvordan Vofo bør organiseres med formelle organer, eksterne nettverk og interne arbeidsformer. Underavdelinger, arbeidsgrupper eller andre former for organisering og spissing av arbeidet kan være med i vurderingen

2.2 Organisasjonsutvalgets medlemmer

- Leder: Geir Barvik – Studieforbundet Folkeuniversitetet
- Tine Bjonje – Studieforbundet Natur og Miljø
- Bjørn Eriksen – Vofo Østfold/Studieforbundet AOF
- Astri Liland – Styret
- Kristin Berglann – Styret
- Stian Juell Sandvik – Vofos administrasjon – sentralt
- Cecilie Hänninen – Vofos administrasjon – sentralt
- Sekretær: Sara Hope Lygre – Vofos administrasjon – Vofo Innlandet

2.3 Utvalgets arbeid

Organisasjonsutvalget har hatt fem møter og én todagers samling. Tre av utvalgets forslag er sendt på høring til Studieforbund og Vofos regioner (Styresammensetning, stemmevekting og regional organisering). Forslaget vil behandles på Vofos årsmøte 2020.

Organisasjonsutvalget har vært opptatt av å få innspill fra studieforbundene, og bestilte derfor en spørreundersøkelse der alle studieforbundene fikk anledning til å si sin mening om hva det er viktig at Vofo jobber med innenfor interessepolitikk, fellestjenester og støttefunksjoner.

Det ble gjennomført intervjuer med 13 av 14 studieforbund (ett avlyst pga sykdom). Intervjuene ble gjennomført strukturert og studieforbundene fikk tilsendt et utvalg av spørsmålene på forhånd. Det var stor spredning på svarene, men noen tilbakemeldinger var samstemte. Det var svært varierende hvor mange innspill studieforbundene hadde. Oppsummert mener studieforbundene de fire viktigste oppgavene/tiltakene for Vofo fremover er:

1. Det politiske påvirkningsarbeidet – omdømmebygging og legitimering av studieforbundsaktiviteten
2. Arrangere relevante møteplasser for studieforbundene – både faglig og organisatorisk
3. Bistand på lov og regelverk, og på digital kursadministrasjon
4. Holde studieforbundene samlet og bidra til å unngå fragmentering

Organisasjonsutvalgets forslag er sendt ut på høring til studieforbundene og Vofos regioner. Det har også vært arrangert et elektronisk dialogmøte hvor studieforbundene og Vofos regioner har fått anledning til å stille spørsmål og komme med innspill.

Organisasjonsutvalgets forslag skal opp til behandling på Vofos årsmøte i 2020.

De av forslagene som krever en endring i Vofos vedtekter er oversendt til det styreoppnevnte vedtektsutvalget. Utvalgets forslag til vedtektsendringer vil behandles på Vofos årsmøte i 2020.

3. Om Vofo

Vofo er studieforbundenes interesseorganisasjon, og Vofos kjerneoppgaver reguleres både av organisasjonens formål, og av mål og kriterier knyttet til tilskuddet fra Kompetanse Norge.

3.1 Formål

Vofos formål er nedfelt i vedtektene, §1.1 Formål:

Voksenopplæringsforbundet skal:

1. Være interesseorganisasjonen for studieforbundene i Norge.
2. Ivareta fellesoppgaver for studieforbundene og bistå studieforbundene i forhold til offentlige myndigheter og andre.
3. Fremme voksnes læring ved å bidra til mangfold, utvikling og ny kunnskap og være et felles forum for voksnes læring i demokratiske og ideelle organisasjoner.

3.2 Vofos tilskudd fra Kompetanse Norge

Vofo mottar tilskudd fra Kunnskapsdepartementets budsjettområde, kap. 254, post 73 – tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner. Tilskuddet forvaltes av Kompetanse Norge. Vofo søker årlig om tilskuddet. De siste årene har tilskuddet utgjort rundt 75-80 % av driftsinntektene til Vofo.

Kompetanse Norge gir i sitt tilsagnsbrev følgende mål og kriterier for bruk av tilskuddet:

- *Formålet med tilskuddet er å bidra til driften av Voksenopplæringsforbundet slik at Vofo kan ivareta fellesoppgaver for medlemsorganisasjonene i forhold til Kompetanse Norge, og fremme kunnskap om og utvikling innenfor fagområdet.*
- *Vofo skal bruke tildelingen over kap. 254 post 73 til drift, samt samordningsoppgaver overfor studieforbundene og oppgaver for departementet. jfr. Voksenopplæringsloven § 8.*

Kompetanse Norge forutsetter at Vofo innenfor tilskuddsrammen over kap. 254 post 73 bidrar til å ivareta følgende:

- *Kvalitetssikring overfor SSB og Kompetanse Norge når det gjelder innrapportert studieaktivitet fra studieforbundene*
- *Ajourholde oversikter med de nødvendige opplysninger over studieforbund og deres medlemsorganisasjoner*
- *Gi råd til studieforbundene ved innlemming av nye medlemsorganisasjoner i studieforbund og bistå med løsninger i eventuelle interessekonflikter mellom studieforbund*

3.3 Vofos strategi

Representantskapets årsmøte 31. mai 2017 vedtok en strategiplan for perioden 2017- 2021.

Dokumentet beskriver blant annet oppgaver som Vofo skal bruke tid og ressurser på:

- Være interesseorganisasjon for studieforbundene i Norge.
- Ivareta fellesoppgaver for studieforbundene og bistå studieforbundene overfor offentlige myndigheter, politikere og andre.
- Fremme voksnes læring ved å bidra til mangfold, utvikling og ny kunnskap i demokratiske og ideelle organisasjoner.

Strategien har satsningsområder innenfor politikk og organisasjon. Under satsningsområdet politikk legges det særlig vekt på interessepolitikk og kompetansepolitikk, og under satsningsområde organisasjon ligger organisasjonsutvikling og kunnskapsutvikling.

3.4 Interessepolitikk

Vofo erfarer at anerkjennelse for nytteverdien fra læring i sivilsamfunnet er utydelig og svak hos myndigheter og politikere, nasjonalt og regionalt. Vofo jobber derfor aktivt med å vise beslutningstakere om sektorens bidrag til kompetansepolitikken og betydning for folk, organisasjoner og samfunn. Styrken i studieforbundenes bredde har vært viktig i det politiske arbeidet, og særlig ved forslag om store budsjettkutt. Det interessepolitiske arbeidet vil bli viktig fremover.

3.5 Fellestjenester og støttefunksjoner

Vofo tilbyr noen fellestjenester og støttefunksjoner til studieforbundene f.eks. Kursadmin, Kopinor-avtale, reisestipend, statistikk/rapportering. Det er forventet at Vofo skal bruke deler av tilskuddet til å ivareta fellesoppgaver for studieforbundene i forhold til Kompetanse Norge, som f.eks. kvalitetssikring av statistikk til SSB. Studieforbundene er pålagt å rapportere sin virksomhet til SSB innen 1. mars hvert år. Dette gjøres gjennom KursAdmin, som foretar en maskinell kontroll av dataene før de leveres videre. I tillegg kvalitetssikrer Vofo dataene ved analyse og manuell inspeksjon. På denne måten sikrer vi at tallene som rapporteres til myndighetene er mest mulig korrekte.

3.6 Reisestipend

Vofo har delt ut reisestipend til faglig utvikling for kurslærere, tillitsvalgte og ansatte i studieforbund og deres medlemsorganisasjoner. Formålet er å bidra til kompetanseheving, motivasjon og idéutvikling i opplæringsarbeidet i studieforbund og deres medlemsorganisasjoner.

4. Organisasjonsutvalgets vurdering

4.1 Deling av tilskuddsordningen

Regjeringen har vedtatt å dele studieforbundene mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Formålet med deling av ordningen er å styrke de enkelte studieforbundenes

rolle og identitet gjennom å oppstille klare og definerte overordnede mål for deres virksomhet i tråd med de politiske målsetningene som ligger til grunn i de to departementene.

Studieforbundet kultur og tradisjon, Studieforbundet natur og miljø, Studieforbundet Solidaritet, Idrettens studieforbund, Musikkens studieforbund, Kristelig studieforbund, Studieforbundet Funkis, Samisk Studieforbund, Senterpartiets studieforbund og Venstres Opplysnings- og Studieforbund overføres til Kulturdepartementets budsjettområde.

Studieforbundet Folkeuniversitetet, Studieforbundet AOF Norge, Studieforbundet Næring og Samfunn og Akademisk studieforbund blir værende på Kunnskapsdepartementet budsjettområde.

Kunnskapsdepartementet skriver at:

«Ved å dele ansvaret og budsjettmidlene mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, vil tilskuddsmidler til studieforbundsaktivitet som kan bidra til å oppfylle kompetansepoltiske mål i hovedsak ligge igjen i Kunnskapsdepartementet. Mens tilskuddsmidler til de studieforbundene som har kurs som er relatert til frivillighet, kultur, kulturvern, idrett og personer med funksjonsnedsettelse, vil i hovedsak forvaltes av Kulturdepartementet som har disse fagfeltene i sin portefølje»¹.

4.2. Muligheter med delingen

Organisasjonsutvalget mener det kan bli enklere for Vofo og studieforbundene å spisse kommunikasjonen inn mot fagdepartement og slik gjøre det tydeligere for politisk ledelse og forvaltningen hvordan tilskuddet bidrar til voksenopplæringslovens formål og måloppnåelse av politiske prioriteringer.

Studieforbundene under Kunnskapsdepartementets budsjettområde

Vofo kan spisse sitt arbeid rettet mot kompetansepolitikken. Organisasjonsutvalget mener dette kan føre til at Vofo lettere får gjennomslag ved å tilpasse regelverket slik studieforbundene mener det er mest hensiktsmessig for å oppnå disse målene.

Studieforbundene under Kulturdepartementets budsjettområde

Organisasjonsutvalget mener dette kan føre til at man lettere får gjennomslag ved å tilpasse regelverket slik studieforbundene mener det er mest hensiktsmessig for å oppnå deres mål.

4.4 Kommunikasjon og interessepolitikk

Tilskudd til studieforbund har de siste årene vært under press og vært utsatt for forslag til budsjettkutt. Studieforbundene har ved flere anledninger blitt utfordret på at:

- Studieforbundene klarer ikke godt nok å dokumentere effekten av opplæringen.
- Studieforbundene klarer ikke godt nok å treffe målgruppen med lav kompetanse og svake grunnleggende ferdigheter.
- Studieforbundene må styrke arbeidet med å redusere utenforskap.

Vofo har i dag en kommunikasjonsstrategi som skal favne bredt og sier noe om bredden av opplæringen i studieforbundene. Dette har medført at man ikke har klart å svare på utfordringene i

¹ Kunnskapsdepartementet. Høringsnotat - Forslag til endringer i voksenopplæringsloven og friskoleloven med forskrifter. 27.09.2019

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-endringer-i-voksenopplæringsloven-og-friskoleloven/id2670105/?expand=horingsnotater> hentet 10.02.2020

tilstrekkelig grad og at anerkjennelse for nytteverdien av læring i vår sektor har blitt utydelig og svak hos myndigheter og politikere.

Organisasjonsutvalget mener det blir viktig for Vofo å tydeliggjøre hvordan studieforbundene bidrar i samfunnet innenfor ulike politikkområder. Studieforbundenes virksomhet retter seg mot de fleste politikkområder og samfunnsutfordringer. Felles for alle studieforbundene er at de er en drivkraft for læring i frivillige og ideelle organisasjoner.

4.5 Vofos regioner

Regjeringens regionreform har som mål å styrke fylkenes rolle som regionale samfunnsutviklere. Dette innebærer at de nye fylkene må legge til rette for samhandling med regionale og lokale aktører innenfor ulike politikkområder.

Fylkene får et større ansvar for regional kompetansepolitikk og integrering. De nye fylkene har startet å etablere kompetansefora hvor regionale aktører inviteres inn i partnerskap. Formålet er å samle de aktørene som tilbyr og etterspør kompetanse for å samarbeide om å møte innbyggernes og arbeidslivets kompetansebehov. Det vil være viktig for Vofo å få plass i rådene/foraene for å kunne påvirke regional kompetansepolitikk.

Også på kultur- og frivillighetsområdet får de nye fylkene større ansvar. For å utvikle bolyst og levende lokalsamfunn er det viktig for fylkene å ha dialog med frivilligheten. Her kan Vofo spille en rolle for å synliggjøre den kompetansen som bygges i sivilsamfunnet og hvorfor dette er viktig for utvikling av levende lokalsamfunn.

For at Vofo skal kunne påta seg en rolle innenfor kompetanse- kultur- og frivillighetspolitisk arbeid fremover, og kunne levere på fylkeskommunale og nasjonale politiske mål for regional utvikling, mener organisasjonsutvalget at Vofos ressurser regionalt må styrkes. De senere år har vi sett at det fylkeskommunale bidraget til studieforbundene og Vofo reduseres eller kuttes. Flere fylkeskommuner åpner i stedet for prosjektmidler. Disse midlene er mer ressurskrevende for enkeltaktører i frivillig og ideell sektor å søke på, og går på bekostning av faglig fellesskap, samordning og kompetanseoverføring.

4.6 Reisestipend

Vofos styre har bedt organisasjonsutvalget vurdere reisestipendets innretning. Organisasjonsutvalget er kjent med at styret vurderer om ordningen skal avvikles begrunnet i budsjettensyn.

4.7 Høringssvar

Organisasjonsutvalget sendte ut forslag til endringer i stemmevektning, styresammensetning og regional organisering. Utvalget har mottatt 14 antall høringssvar og har avholdt et digitalt dialogmøte 16. april hvor både studieforbundene og Vofos regioner deltok. Følgende har avgitt høringssvar:

Studieforbund

- Studieforbundet Kultur og Tradisjon
- Studieforbundet Funkis
- Kristelig studieforbund
- Musikkens studieforbund

- Studieforbundet Solidaritet

Regioner

- Vofo Møre og Romsdal
- Vofo Akershus
- Vofo Vestland
- Vofo Innlandet

- Vofo Østfold
- Vofo Oslo
- Vofo Finnmark
- Vofo Buskerud
- Vofo Vestfold Telemark

5. Organisasjonsutvalgets anbefaling

5.1 Formålsparagraf

Organisasjonsutvalget har drøftet Vofos formålsparagraf og mener det er behov for tydeliggjøring. Utvalget mener at det bør synliggjøres at Vofo er interesseorganisasjonen for studieforbundene nasjonalt og regionalt. Utvalget foreslår også en språklig opprydning i formålsparagrafen.

En omorganisering av Vofo vil innebære at Vofos regioner som juridiske enheter med egne styrer vil opphøre. Organisasjonsutvalget mener det er viktig at de regionale studieforbundene også synliggjøres i Vofos formålsparagraf, da målet med omorganiseringen er at Vofo skal bli sterkere både nasjonalt og regionalt.

Det er ikke foreslått å endre andre kulepunkt.

Det tredje kulepunktet foreslår organisasjonsutvalget å endre. Organisasjonsutvalget mener Vofo har potensial til å styrke sin posisjon som talerør for voksnes læring i samfunnet.

Organisasjonsutvalgets Innstilling:

§ 1.1 Formål:

Voksenopplæringsforbundet skal:

- ***Være interesseorganisasjonen for studieforbundene, nasjonalt og regionalt.***
- ***Ivareta fellesoppgaver for studieforbundene og bistå studieforbundene overfor offentlige myndigheter og andre.***
- ***Være et forum og talerør for voksnes læring og bidra til mangfold og utvikling på feltet.***

5.2 Vofos strategiplan 2017-2021

Organisasjonsutvalget har drøftet Vofos strategiplan for 2017-2021. Organisasjonsutvalget mener det fremover blir viktig å peke på de samfunnsområdene som studieforbundene bidrar inn på og at strategiplanen må tilpasses endringene i voksenopplæringsloven.

Deling av tilskuddsordningen har skjedd etter at den nåværende strategien ble utarbeidet. For å synliggjøre at Vofo må jobbe mot både Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet foreslår organisasjonsutvalget at det legges inn en kort tekst som synliggjør dette.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget mener at styret bør nedsette et utvalg som utarbeider ny strategi for neste periode.

Følgende setning skrives inn i strategiplan 2017-2021:

“Etter delingen av tilskuddsordningen må Vofo representere studieforbundene overfor både Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet.”

5.3 Stemmevekting

5.3.1 Forslag til endring i stemmevektfordeling

Etter å ha gjennomgått dagens stemmevekting på representantskapsmøte i henhold til vedtektene, anbefaler organisasjonsutvalget å endre dagens stemmevekting. Organisasjonsutvalgets erkjenner at det er store forskjeller på studieforbundenes størrelse både i forhold til timeantall og deltakere.

Endringer og forskjellige rammevilkår vil kunne føre til store forskjeller i antall kurstimer mellom studieforbundene uavhengig av studieforbundenes virksomhet. Organisasjonsutvalget mener derfor at kurstimer som grunnlag for stemmevekting bør endres.

Organisasjonsutvalget mener at det er viktig at Vofo representerer bredden av studieforbundene og at det mest demokratiske vil være å gi hvert studieforbund én stemme.

5.3.2 Vedtektsendringer

Organisasjonsutvalget mener at det vil være hensiktsmessig å innføre et sterkere mindretallsvern ved vedtektsendringer. Organisasjonsutvalget foreslår derfor endringer i dagens krav om 2/3-dels flertall i årsmøte til 3/4-dels flertall.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget foreslår derfor at studieforbundene er representert på årsmøte i henhold til følgende modell:

- ***Hvert studieforbund har én stemme***
- ***Hvert studieforbund kan møte med inntil tre representanter med tale- og forslagsrett***
- ***Hvert studieforbund velger én av disse tre representantene med stemmefullmakt på vegne av studieforbundet***

Organisasjonsutvalget foreslår at vedtektsendringer skal kreve 3/4-dels flertall i årsmøtet.

5.4. Styresammensetning

Organisasjonsutvalget mener det er viktig at styret er en ressurs slik at Vofo skal kunne jobbe best mulig for organisasjonens formål. Vofo skal ivareta interessene til hvert enkelt studieforbund og jobbe for bedre vilkår for voksenopplæring i hele landet. Organisasjonsutvalget mener derfor Vofo bør være en konsensusorientert organisasjon. Målet må være stor oppslutning rundt sakene som legges fram og å unngå splittelse.

Organisasjonsutvalget har drøftet ulike modeller for styresammensetning. Utvalget mener at styret skal sammensettes bredt og med personer som har komplementær kompetanse slik at Vofo kan nå sine mål. Organisasjonsutvalget har mottatt flere høringsinnspill som er tatt med i vurderingen av forslag til styresammensetning. Utvalget mener det fortsatt bør være ett styremedlem som er valgt av og blant de ansatte, og at denne også har stemmerett. Organisasjonsutvalget foreslår 9 styremedlemmer uten varamedlemmer.

Organisasjonsutvalget mener at dagens begrensinger på funksjonstid er lite hensiktsmessig. Vofo trenger styremedlemmer som har god kompetanse på feltet og mener at derfor at begrensingene på funksjonstid bør fjernes.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget mener at styrets og valgkomiteens sammensetning skal vedtektsfestes med tanke på:

- ***Antall medlemmer i styret - 9 personer inkl. ansattes representant***
- ***Kjønnsfordeling – Begge kjønn skal være representert både i styret og i valgkomiteen***
- ***Departementstilknytning – Begge departementstilknytninger skal være representert både i styret og i valgkomiteen. I styret med minst to medlemmer, inklusiv leder og nestleder med hver sin departementstilknytning. I valgkomiteen med minst ett medlem.***
- ***Ansattes representant teller ikke med ved beregningen av kjønnsfordeling eller departementstilknytning.***

Organisasjonsutvalget foreslår å stryke § 2- 5 syvende ledd: Styremedlemmer kan gjenvelges to ganger, slik at samlet funksjonstid er maksimalt seks år.

5.5 Utvalg

Organisasjonsutvalget anbefaler at styret oppnevner faste utvalg som jobber med saker knyttet til de to ulike forskriftene. (KD- utvalg og KUD- utvalg). I tillegg anbefaler organisasjonsutvalget at styret oppretter et fast regionutvalg som består av lederne i fylkesutvalgene. Disse tre faste utvalgene ledes av Vofos generalsekretær.

Organisasjonsutvalget mener at styret nedsetter andre utvalg ved behov, som kan rådgi organisasjonen om ulike politiske eller faglige områder.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Følgende faste utvalg oppnevnes:

- ***KD- utvalg: Dette utvalget er knyttet til Kunnskapsdepartementets forskrift.***
- ***KUD- utvalg: Dette utvalget er knyttet til Kulturdepartementets forskrift.***
- ***Regionutvalg: Dette utvalget består av lederne i fylkesutvalgene.***

Disse tre utvalgene oppnevnes av styret og ledes av generalsekretæren.

Andre nettverk og utvalg kan opprettes ved behov.

5.6 Vofos regioner

Vofos regioner er i dag selvstendige juridiske enheter som er styrt av de regionale studieforbundene. Vofo regionenes formål er at de skal bidra til å styrke livslang læring over hele landet ved å skape gode forutsetninger for studieforbundenes arbeid regionalt, både gjennom bedre politiske rammevilkår og gjennom å skape gode nettverk for og mellom studieforbundene. Organisasjonsutvalget erfarer at det er stor variasjon i hvordan regionene jobber og at det er stor variasjon i aktivitetsnivå.

I 2016 utredet Vofo den regionale organisering. Utredningen viste at regionene har utfordringer knyttet til økonomi, anerkjennelse og posisjon. Antallet og størrelsen på fylkeskommunale tilskudd er nedadgående, og regionkonsulentene opplever varierende kontakt med regionale studieforbund. Svakere økonomi har over tid ført til reduksjon i stillingsbrøker for regionkonsulenter. Utredningen anbefalte at Vofo sentralt overtok arbeidsgiveransvaret for regionalt ansatte og at de regionale styrene ble erstattet med nemder².

² Regionrapport 2016, status og anbefalinger.

Organisasjonsutvalget erfarer at situasjonsanalysen fra 2016 fortsatt er gjeldende, selv om det i noen fylker fungerer bedre enn andre. Imidlertid har regionreformen med nye større fylker gitt Vofo en enda større utfordring i å få innpass hos fylkeskommunen. Avtaler som enkelte Vofo regioner har hatt med tidligere fylker overføres ikke automatisk til nye og sammenslåtte fylker. Det vil derfor være nødvendig med en ekstra innsats for å synliggjøre Vofo overfor de nye fylkene.

Vofo har siden 2016 jobbet med omorganisering av Vofos regioner. Formålet er å sikre at Vofo ivaretar regionale oppgaver og ansvar på en mer helhetlig måte. Etter evalueringen i 2016 vedtok styret at:

- Vofos regioner skal følge den offentlige fylkesinndelingen.
- Vofo sentralt overtar arbeidsgiveransvaret for regionkonsulentene.
- Det settes av ca. 3,5 årsverk (7 * 50 %) i regionene som finansieres med midler fra statstilskuddet.

Bakgrunnen for vedtaket var styrets ønske om å styrke Vofos innsats i regionene.

Torsdag 6. februar 2020 vedtok styret at regionene ikke lenger skulle organiseres som selvstendige juridiske enheter. Vofos styre ønsker å prioritere det politisk arbeid inn mot fylkeskommunen for å bedre rammebetingelsene for studieforbundene regionalt. Vurderingen er at dette arbeidet kan fungere godt med fylkesutvalg, hvor regionale studieforbund er representert. Formålet med fylkesutvalget er å være et rådgivende organ for Vofo, og fungere som et bindeledd mellom fylkeskommunen og studieforbund i fylket. Fylkesutvalget skal være med på å synliggjøre det totale opplæringstilbudet i fylket og være med på å sikre et godt samspill mellom de ulike aktørene på opplæringsområdet.

Organisasjonsutvalget har drøftet Vofos regioner uavhengig av styrets vedtak. Organisasjonsutvalget mener det er viktig å styrke Vofos regionale tilstedeværelse. Organisasjonsutvalget har i prosessen diskutert flere modeller for regional organisering. Organisasjonsutvalget mener at en avvikling av styrene og opprettelse av fylkesutvalg virker hensiktsmessig. Det ville kunne frigjøre tid for regionkonsulenten til å jobbe opp mot fylkeskommunen i tråd med fylkesutvalgets innspill og råd. Flere regioner og enkelte studieforbund uttrykker bekymring for fylkeskommunale midler dersom regionale styre oppheves. Organisasjonsutvalget deler bekymringen for at de fylkeskommunale tilskuddene pr dags dato er nedadgående, men et flertall av organisasjonsutvalget er av den oppfatning at fylkeskommunen i liten grad er opptatt organiseringen, men at det er regional tilstedeværelse og at tilskuddene bidrar til lokal aktivitet. Formålet med forlaget til nye organisering er nettopp å styrke den regionale tilstedeværelsen og øke det interessepolitiske arbeide inn mot det regionale leddet.

Organisasjonsutvalget mener en endring av regionene fra selvstendige juridiske enheter til fylkesutvalg ikke vil svekke organisasjonsdemokratiet. Vofo er en paraplyorganisasjon, der representasjon i organisasjonen fullt ut må være bestemt av de 14 demokratisk styrte studieforbundene. Fylkesleddet må ivareta studieforbundenes interesser regionalt på samme måte som sentralleddet ivaretar interessene nasjonalt. Hvert enkelt studieforbund må ta ansvar for sin representasjon i fylkesleddet. Organisasjonsdemokratiet i Vofo er ivaretatt ved at studieforbundene både sitter i Vofos sentrale styre og ved at studieforbundenes regionale representasjon oppnevnes av Vofos styre på grunnlag av oppnevninger fra hvert enkelt studieforbund.

Organisasjonsutvalget foreslår derfor at de regionale styrene erstattes med fylkesutvalg i hvert fylke. Utvalget mener at alle studieforbund som er medlem av Vofo bør være medlem av fylkesutvalgene. Vofos styre bør vedta fylkesutvalgene etter oppnevning fra studieforbundene. Organisasjonsutvalget mener at denne nye regionale organiseringen bør vedtektsfestet og erstatte dagens formulering om

regional forankring. Dette medfører at Vofo ikke lenger vil ha regionale ledd organisert som selvstendige juridiske enheter, og at mønstervedtektene for regionene bortfaller. Organisasjonsutvalget legger til grunn at den formelle nedleggelsen av de regionale styrene skjer i de regionale årsmøtene.

Flere av regionene har i dag selvstendig økonomi, regional kontingent og opparbeidet egenkapital. Organisasjonsutvalget foreslår at den regionale kontingenten faller bort og sees i sammenheng med den sentrale kontingenten, og at styret foretar en konkret vurdering i hver enkelt region mht. hvordan den regionale egenkapitalen anvendes i tråd med vedtektenes formål.

Organisasjonsutvalget mener at den framtidige regionale organisering bør finansieres av en kombinasjon av fylkeskommunale bidrag og overføring fra Vofo sentralt, der størrelsen på det fylkeskommunale bidraget vil være avgjørende for aktiviteten i regionleddet, inkludert i fylkesutvalgene.

Organisasjonsutvalget mener at fylkesutvalgene bør ha et tydelig mandat som gir studieforbundene rettigheter og muligheter til innflytelse i det regionale arbeidet. Et fylkesutvalg hvor alle studieforbund har en plass vil bidra til en plattform for kontakt og samarbeid som bidrar til at studieforbundene som samlet kollegium er sterkere enn det enkelte forbund. Organisasjonsutvalget har utarbeidet et forslag til mandat for fylkesutvalgene (se kap 5.6.1).

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget foreslår at det opprettes et fylkesutvalg i hvert fylke. Alle studieforbund som er medlem av Vofo er også medlem av fylkesutvalgene. Styret godkjenner fylkesutvalgene etter oppnevning fra hvert enkelt studieforbund.

Organisasjonsutvalget foreslår følgende forslag til vedtektsendring av §3:

Fylkesutvalg er et fellesorgan for studieforbundene innenfor fylkets grenser. Formålet for slike fellesorgan er å være et rådgivende organ for Voksenopplæringsforbundet, og fungere som et bindeledd mellom regionale myndigheter og studieforbund i fylket.

Fylkesutvalget skal bidra til økt aktivitet og samarbeid med regionale myndigheter og andre aktører innenfor opplæring, kompetanse, kultur og frivillighet.

Fylkesutvalget godkjennes av Voksenopplæringsforbundets styre etter oppnevning fra hvert enkelt studieforbund.

5.6.1 Forslag til mandat for Vofos fylkesutvalg

Vofo er paraply- og interesseorganisasjonen til de 14 offentlig godkjente studieforbundene i Norge. Vofo er et samarbeidsorgan for voksnes læring i demokratiske og ideelle organisasjoner. Formålet er være et forum og talerør for voksnes læring og bidra til mangfold og utvikling på feltet.

Vofo løser fellesoppgaver for sektoren, fremmer kunnskap om og utvikling innenfor fagområdet og er en tydelig bidragsyter til kompetanse-, kultur- og frivillighetspolitikk på feltet livslang læring, både nasjonalt og regionalt.

Vofo i (fylket) er regionleddet til Vofo. Vofos fylkesutvalg ivaretar Vofos aktiviteter og oppgaver i regionen og foretar prioriteringer i samråd med Vofo sentralt.

Formål

Vofos fylkesutvalg er et rådgivende organ for Vofo og drives etter Vofos vedtekter. Formålet er å fungere som et bindeledd mellom regionale myndigheter og studieforbund i fylket. Fylkesutvalget skal være med på å synliggjøre det totale opplæringstilbudet i fylket og være med på å sikre et godt samspill mellom de ulike aktørene innenfor områdene kompetanse, frivillighet og kultur.

Navn

Fylkesutvalgene skal hete: Voksenopplæringsforbundets fylkesutvalg i (Fylket)

Medlemskap

Alle studieforbund som er medlem av Vofo er også medlem av fylkesutvalgene. Styret godkjenner fylkesutvalgene annen hvert år etter oppnevning av representanter fra studieforbundene.

Supplerende oppnevning kan skje i to års perioden.

Oppgaver

Fylkesutvalget kan i samarbeid med Vofos administrasjon:

- Jobbe for bedre rammevilkår for studieforbundenes opplæringsvirksomhet regionalt
- Jobbe for bedre rammevilkår for Vofos arbeid regionalt
- Posisjonere/plassere Vofo i regionale kompetanseforum.
- Posisjonere/plassere Vofo i regionale forum for frivillighet og ideell sektor.

Organisering

Fylkesutvalget godkjennes av Vofos styre etter oppnevning fra studieforbundene og er underlagt Vofos styre. Det avholdes minst to fylkesutvalgsmøter pr. år. Første møte etter ny oppnevning skal være et konstituerende møte. Det konstituerende møte skal velge leder og nestleder.

Det opprettes et regionutvalg som består av lederne i fylkesutvalgene og ledes av Vofos generalsekretær. Dette regionutvalget har regelmessige møter.

Fagutvalg

Fylkesutvalget kan opprette fagutvalg etter behov.

Endringer i mandat

Mandatet revideres av Vofos styre

5.7 Kontingent

Endringer i studieforbundenes rammevilkår og ulikt regelverk vil få konsekvenser for studieforbundenes kurstimer. Organisasjonsutvalget mener det er behov for å gjøre endringer i dagens kontingent.

Utvalget ønsker primært en flat kontingent som er lik for alle studieforbund. Men ser at dette kan slå hardt ut for enkelte studieforbund.

Organisasjonsutvalget mener derfor at en rettferdig modell vil være å sette kontingenten som en prosentsats av grunntilskuddet. Studieforbundenes økonomiske handlingsrom er gjenstand for politisk behandling og utvalget mener at vi på nåværende tidspunkt ikke har godt nok kunnskapsgrunnlag til å fatte endelig beslutning.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget mener at styret bør utarbeide nye modeller for kontingent som kan presenteres for årsmøte i 2021.

5.8 Representantskapsmøte

Organisasjonsutvalget har drøftet behovet for at det avholdes et formelt representantskapsmøte andre halvår. Organisasjonsutvalget viser til at det representantskapsmøtet andre halvår de siste årene i stor grad har behandlet orienteringssaker, og at behovet er redusert. Ulempen med å videreføre dette møtet er at Vofo mister et styringsmøte og at studieforbundene mister noe innflytelse over Vofo. Organisasjonsutvalget mener allikevel at dersom det oppstår situasjoner som gjør det nødvendig kan styret innkalle til ekstraordinært årsmøte. Vedtektene fastslår at «Ekstraordinært årsmøte skal innkalles med minst 4 ukers varsel dersom styret eller minst halvparten av studieforbundene skriftlig ber om det»³.

Dersom man velger å ikke videreføre representantskapsmøte andre halvår frigir det ressurser til å ha andre typer arrangement. Slike arrangementer kan være større konferanser for interne og eksterne, ledersamlinger for studieforbund m.m.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

- Representantskapsmøte endrer navn til Årsmøte.
- Årsmøte er høyeste myndighet, styret er høyeste myndighet mellom årsmøtene
- Representantskapet andre halvdel oppheves. Organisasjonsutvalget mener at dette kan frigjøre ressurser til å avholde større konferanser om voksens læring eller lignende. Medlemmenes innflytelse sikres gjennom deltagelse i utvalg og nettverksmøter. Ekstraordinært årsmøte kan avholdes dersom styret eller minst halvparten av studieforbundene krever dette.

5.9. Retningslinjer og instruksjer

Organisasjonsutvalget har gjennomgått Vofos retningslinjer og instruksjer. Utvalget fremmer forslag til endringer.

5.9.1 Retningslinjer for honorering av tillitsvalgte i Vofo

Organisasjonsutvalget mener det er behov for å gjøre endringer i retningslinjene for honorering av tillitsvalgte i Vofo. Utvalget mener at dagens retningslinjer kan forenkles og tydeliggjøres. Utvalget mener at delingen av studieforbundene og den nye organiseringen vil medføre større arbeidsbelastning på nestleder. Utvalget foreslår derfor en økning i honoreringen til nestleder for å kompensere for dette.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Revidert årsmøtet 2020.

Retningslinjene omfatter:

- Styreleder, styrets nestleder, og øvrige styremedlemmer (inkludert møtende varamedlemmer).
- Leder og medlemmer av utvalg oppnevnt og nedsatt av styret, der honorar er avtalt i forkant

Årlig godtgjørelse til styrets medlemmer:

- Styreleder kr 75.000,-
- Styrets nestleder: kr 50.000,-
- Styrets medlemmer som møter fast: kr 15.000,-

³ Vedtekter for Voksenopplæringsforbundet 2019. Hentet 19.02.2020 <http://www.vofo.no/om-vofo/vedtekter/>

Valgkomité

- Valgkomitéens medlemmer honoreres med kr 3000. Valgkomitéen skal avtale med generalsekretær og styrets leder om møteplan i forkant av oppstart av sitt arbeide.

Reisegodtgjørelse

- Tillitsvalgte får dekket dokumenterte reise og oppholdskostnader opptil statens satser.

Retningslinjer for honorering av tillitsvalgte i Vofo skal opp til årlig revidering.

5.9.2 Styreinstruks

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Styret vedtar instruksen og legger den fram for årsmøte til orientering.

STYREINSTRUKS FOR VOKSENOPPLÆRINGSFORBUNDET (Vofo)

Styret

Styret velges på VOFO's årsmøte og er øverste myndighet mellom årsmøtene. Styret består av styreleder, nestleder og syv styremedlemmer inkl de ansattes representant. Ansattes representant har en personlige vara. Styret godtgjøres i henhold til retningslinjer for honorering av tillitsvalgte i VOFO.

Arbeidsutvalget

Styreleder, nestleder og generalsekretær utgjør Arbeidsutvalget (AU) i Vofo. AU utarbeider sakslisten og forbereder sakene til styremøtene.

Styremøter

Det avholdes minst fire ordinære styremøter i året, samt et styreseminar for drøfting av langsiktige mål og strategier. Møteplanen settes på første styremøte og utvides med ytterligere møter hvis AU ønsker det, eller minst tre styremedlemmer krever det.

Innkalling med saksliste og saksfremlegg skal være styret og varamedlemmene i hende senest 7 dager før møtet, og protokollen senest 7 dager etter møtet. Godkjent protokoll offentliggjøres på Vofos hjemmeside.

Vedtak kan fattes ved skriftlig behandling eller ved fjernmøte, dersom et flertall av styremedlemmene godkjenner dette. Det forutsettes at sakens dokumenter og vedtaksforslag sendes samtidig til alle medlemmer, og at alle møtedeltakerne skal kunne kommunisere med hverandre.

Styret er vedtaksført når et flertall av medlemmene deltar. Vedtak fattes med flertall av de avgitte stemmene. Ved stemmelikhet er møteleders stemme avgjørende.

Generalsekretæren deltar på alle styremøter.

Styrets oppgaver

Styret skal:

- Styre i henhold til lover og forskrifter, vedtekter, planer, budsjett, og andre pålegg og retningslinjer fra bevilgende myndigheter
- Iverksette vedtak fattet av styret, årsmøtet og bevilgende myndigheter
- Holde seg faglig og politisk oppdatert og fatte beslutninger på politisk nivå
- Ansette generalsekretær og sørge for forsvarlig alminnelig forvaltning gjennom denne
- Oppnevne utvalg etter behov og utarbeide instruks for disse

Generalsekretær

Generalsekretæren er styrets sekretær og rådgiver, og ansvarlig for alle administrative funksjoner i Vofo. Styret ansetter og fastsetter Generalsekretærens lønn og andre betingelser. Styreleder har det daglige personalansvaret.

Taushetsplikt

Alle styremedlemmer og vararepresentanter skal underskrive taushetserklæring på første styremøte etter at de er valgt.

Habilitet

I utgangspunktet vurderer styremedlemmene sin egen habilitet, og fratrer behandling når det er saker som kan gi personen selv eller nærstående økonomiske eller andre fordeler. Dersom det oppstår en slik situasjon, og den angjeldende ikke ønsker å fratre, kan styre pålegge dette.

5.9.3 Retningslinjer for valgkomiteen i Vofo

Organisasjonsutvalget foreslår endringer.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

- Årsmøtet velger valgkomité for påfølgende årsmøteperiode etter innstilling fra styret.
- Valgkomitéen skal bestå av 4 medlemmer, inkludert leder.
- Valgkomitéens leder er ansvarlig for valgkomitéens arbeid i henhold til disse retningslinjer.
- Valgkomitéen skal være operativ gjennom hele årsmøteperioden.
- Valgkomitéen har ansvar for å innhente og vurdere forslag på tillitsvalgte i Vofo:
 - Styreleder
 - Nestleder
 - Styremedlemmer
 - revisor
- Valgkomitéen skal fremme sine forslag overfor årsmøtet. Valgkomitéens forslag skal sendes ut sammen med årsmøtepapirene.
- Valgkomitéen har et selvstendig ansvar for å vurdere gjenvalg og/eller utskifting av tillitsvalgte som står på valg.
- Valgkomitéen har ansvar for å varsle tillitsvalgte som foreslås til valg/gjenvalg, eventuelt ikke foreslås til gjenvalg.

- Kandidater som valgkomitéen foreslår, skal ha tilknytning til Vofos medlemsorganisasjoner (studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner) og være foreslått av og blant disse. Valgkomitéen kan også selv foreslå kandidater.
- Valgkomitéen skal i sitt arbeid for å sette sammen et så godt tillitsvalgtapparat som mulig legge vekt på:
 - o Mangfoldet i medlemsmassen
 - o Bredest mulig representasjon
 - o Sirkulasjon i tillitsverv
 - o Likestillingsperspektiver
 - o Regional representasjon
 - o Kompetanse innen voksnes læring, frivillig arbeid, kultur, politikk og økonomi (ref. vedtektene §2-1)
- Valgkomitéen offentliggjør sin innstilling senest fire – 4 – uker før årsmøtet.
- Administrasjonen i Vofo utfører sekretariatsoppgaver for valgkomitéen.

5.10 Reisestipend

Vofos styre har bedt organisasjonsutvalget vurdere reisestipendets innretning. Organisasjonsutvalget er kjent med at styret vurderer om ordningen skal avvikles begrunnet i budsjett hensyn.

En foreløpig evaluering av reisestipendet at det foreligger en rekke svakheter knyttet til dagens kriterier, det mangler kontrollrutiner til å kvalitetssikre innkomne søknader.

Organisasjonsutvalgets innstilling:

Organisasjonsutvalget ber administrasjonen gjennomføre en evaluering av reisestipendet og avklare hvilke føringer myndighetene har for tilskuddet.

6. Vedlegg

- Intervjuene
- Strategiplan med endringsforslag
- Høringssvar

Litteraturliste

Kunnskapsdepartementet (2019). *Forslag til endringer i voksenopplæringsloven og friskoleloven med forskrifter*. Kunnskapsdepartementet

Fafo-rapport 2019:28. Niri Talberg (2019). *Studieforbundene som læringskatalysatorer*. Fafo

Voksenopplæringsforbundet, *Vedtekter*, Revidert 2019. Hentet fra <http://vofo.no/om-vofo/vedtekter/>

Voksenopplæringsloven. (2009). Lov om voksenopplæring (LOV-2009-06-19-95). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-95>

Regiongruppen (2016). *REGIONRAPPORT 2016, Status og anbefalinger*. Vofo

NOU 2007: 11 (2007). *Studieforbund – læring for livet*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

NOU 2019: 12 (2019). *Lærekraftig utvikling — Livslang læring for omstilling og konkurranseevne*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Hagen (2018). *Regionreformen, Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kulturdepartementet. (2018). *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig — Den statlege frivilligheitspolitikken* (Meld. St. 10 (2018-2019)). Kulturdepartementet

Voksenopplæringsforbundet. *Strategiplan 2017-2021 for Voksenopplæringsforbundet*. Hentet fra <http://vofo.no/om-vofo/styret/>

Høringssvar fra regioner og studieforbund

Vofos høringssvar, Hentet fra <http://vofo.no/vaart-arbeid/politisk-arbeid/> :